

Slagkracht voor een ambitieuze cultureel-erfgoedsector

Cultureel erfgoed en erfgoedwerk doen ertoe. De voorbije crisissen - van de COVID-19 pandemie, de klimaat- en energiecrisis, tot en met de oorlog in Oekraïne - en recente maatschappelijke debatten stellen scherp dat onze samenleving cultureel erfgoed als onontbeerlijk erkent; cruciaal voor de veerkracht van onze maatschappij.

De voorbije twee jaar bevestigde de minister van Cultuur eveneens zijn vertrouwen in de cultureel-erfgoedsector. Ook in de Beleidsnota Cultuur én de Strategische Visienota Cultureel Erfgoed spreekt de **minister zijn steun expliciet uit en belooft hij te investeren** in onze sector.

Begin 2023 is het zover. In januari dienen tal van cultureel-erfgoedorganisaties hun **beleidsplannen** voor de komende beleidsperiode in. En die plannen zijn ambitieus - dat verwacht de minister trouwens van ons- willen we de broodnodige relevantie van het Vlaamse cultureel-erfgoedveld vrijwaren. En ook de organisaties zelf leggen de lat bewust hoog. Maar deze ambities kunnen enkel gerealiseerd worden wanneer de minister expliciet zijn vertrouwen in de cultureel-erfgoedorganisaties bevestigt en bijgevolg vertaalt naar de nodige structurele middelen.

Daarom richten we **samen** - archieven, erfgoedbibliotheken, erfgoedcellen, erfgoedverenigingen, musea, dienstverlenende rollen en de organisatie voor immaterieel erfgoed - dit schrijven aan de minister.

We hopen dat de minister zijn beloftes zal waarmaken en benadrukken dat dit tevens het moment is om enerzijds de **historische, financiële achterstand** weg te werken waarmee bestaande cultureel erfgoedorganisaties al jaar en dag kampen, en anderzijds om ons de slagkracht te geven om de vele **nieuwe maatschappelijke uitdagingen** aan te gaan.

We lichten hieronder kort toe waar de uitdagingen en noden voor onze sector liggen en gaan hierover graag in gesprek.

Een ambitieuze minister, een ambitieuze sector

Het belang dat de minister hecht aan de sector wordt weerspiegeld in de geformuleerde **ambities** in de Strategische Visienota Cultureel Erfgoed, de leidraad voor onze beleidsplannen:

"Met mijn cultureel-erfgoedbeleid wil ik drie doelstellingen bereiken:

- de dynamiek, de eigenheid en de uitstraling van het Vlaamse cultureel-erfgoedveld en de cultureel-erfgoedwerking waarborgen én stimuleren;*
- de digitale transformatie aanmoedigen en versterken; zo zullen cultureel-erfgoedorganisaties een realistische en duurzame visie moeten ontwikkelen op digitalisering en hun uitdagingen in kaart brengen;*
- de huidige en toekomstige generatie warm maken voor het rijke en diverse erfgoed in Vlaanderen."*

Deze doelstellingen raken aan het fundament van de werking van alle cultureel- erfgoedorganisaties. Ze vragen **aandacht en inzet doorheen gans de werking** van onze organisaties.

Als sector (h)erkennen we het belang van deze domeinen en prioriteiten. We delen dit ambitieniveau.

Mensen hebben cultureel erfgoed nodig. En die nood is nog zoveel groter in tijden van crisis wanneer houvast en schoonheid onder onze voeten lijken te verdwijnen. Van de COVID-19 pandemie, over de klimaat- en energiecrisis, tot en met de oorlog in Oekraïne. De impact hiervan op de samenleving en het leven *tout court* is enorm. De cultureel-erfgoedsector bleef/blijft niet gespaard, maar tegelijkertijd biedt cultureel erfgoed houvast. Dat was in het verleden zo en dat is vandaag zo. In de toekomst zal dat niet anders zijn.

Cultureel erfgoed is cruciaal voor de individuele ontwikkeling van onze inwoners en als 'maatschappelijk bindmiddel'. **Erfgoededucatie** is de sleutel om 'toekomstige generaties warm maken voor het rijke en diverse erfgoed in Vlaanderen'. Cultureel erfgoed zet in op kruisbestuivingen en creëert meerwaarde over de eigen sectorgrenzen. Het rapport '*Cultural Heritage counts for Europe*' onderbouwde reeds in 2015 met empirisch, kwalitatief en kwantitatief onderzoek de stelling dat "*Cultureel erfgoed een kapitaal is van onvervangbare culturele, sociale, ecologische en economische waarde*".

Kortom, **het belang van cultuur en erfgoed spreken vandaag voor zich.**

Een historische inhaalbeweging, verbreding van de sector en nieuwe maatschappelijke uitdagingen

De sector neemt zijn rol en verantwoordelijkheid met volle goesting op. Maar de zorg voor het geheugen van de samenleving vergt een degelijke **omkadering** die dat effectief kan waarmaken.

Eenzijds is er de **historische, financiële achterstand** die de cultureel-erfgoedsector met zich meedraagt. Een inhaalbeweging werd de voorbije jaren opgestart, maar deze is nog niet op peil en dient doorgezet te worden. Enkel zo kunnen we professionaliteit en kwaliteit in de zorg voor ons erfgoed garanderen en verder ontwikkelen. De minister erkende deze nood meermaals formeel en beloofde hier werk van te maken.

Daarnaast is er een **verbreding van de sector**. Organisaties waar de cultureel-erfgoedwerking onderdeel is van een bredere kerntaak – bijvoorbeeld stadsarchieven, openbare en universiteitsbibliotheken – komen nu ook in aanmerking voor werkingssubsidies. We onderschrijven deze beleidskeuze. Zolang het beheer van deze (soms zeer grote) collecties van landelijk en regionaal belang zuiver moet gebeuren binnen de financiering voor de kerntaak, staat de professionele uitvoering van de cultureel-erfgoedfuncties bij deze organisaties immers voortdurend onder druk.

Deze verbreding van de sector mag echter niet ten koste gaan van de inhaalbeweging die de huidige sector nog volop nodig heeft. Bijgevolg is een uitbreiding van de beschikbare budgetten voor de hele sector nodig.

Daarbovenop vragen **de nieuwe maatschappelijke uitdagingen** - **digitale transformatie, diversiteit, duurzaamheid** - extra inspanningen en middelen.

Als sector verwelkomen we de prioriteit van de minister om werk te maken van een visie rond **digitale transformatie**. Voor een succesvolle implementatie van die visie moet ook het veld zelf de nodige tools (financiële/personeelsmiddelen en competenties) krijgen en zich verder kunnen ontwikkelen. Om de digitale transformatie van de sector te laten landen, zijn middelen voor een structurele versterking van de digitale maturiteit van elke organisatie nodig, naast projectmiddelen en naast middelen voor andere belangrijke actoren. Zoals de minister zelf ook aangeeft, moeten organisaties immers hun eigen traject op maat uittekenen richting digitale maturiteit.

Onze vraag

Om alle bovengenoemde redenen durven we als sector - zelfs in tijden van crisis - structureel **minstens 25 miljoen euro meer** vragen als werkingsmiddelen om de Vlaamse cultureel-erfgoedorganisaties de nodige slagkracht te geven hun ambities, zoals opgenomen in hun nieuwe beleidsplannen, vanaf 2024 **duurzaam** waar te maken.

De vele uitdagingen waarmee onze sector geconfronteerd wordt, hebben een danige en blijvende impact op de werking van onze organisaties dat een extra investering structureel nodig is en dit voor alle actoren in het veld. Deze middelen staan los van de huidige inflatie en energiecrisis die onze sector - net als de rest van de samenleving - hard treft.

De minister erkent in zijn Strategische Visienota de **verscheidenheid tussen cultureel-erfgoedorganisaties** en benadrukt het belang om eigen accenten te leggen. De hierboven geformuleerde structurele **vraag naar extra financiële middelen** voor de hele sector zal in **elk aanvraagdossier voor werkingsmiddelen voor cultureel erfgoed** worden doorvertaald, gestaafd vanuit de eigen context en doelstellingen.

Zo willen we samen als sector werken aan het 'cultureel-erfgoedlandschap van de toekomst' voor de huidige en de komende generaties.

Deze tekst kwam tot stand binnen OCE (Overleg Cultureel Erfgoed), de belangenbehartiger voor het cultureel erfgoed en de cultureel-erfgoedsector, m.n. de archieven, erfgoedbibliotheken, erfgoedcellen, erfgoedverenigingen, musea, dienstverlenende rollen en de organisatie voor immaterieel erfgoed.

Namens OCE,
Patrick Allegaert
Sigrid Bosmans
Bart Caron
David Coppoolse
Ann Mares
Jorijn Neyrinck
Nele Provoost